

Lausunto

07.11.2022

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Suomen Ranskan Instituutin Säätiö - Stiftelsen Finlands Institut i Frankrike sr kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua raportista.

Hyvin ja napakasti ja nostoihin (mm. tulevaisuus, ihmisyyys, identiteetti, maakuva) on helppo yhtyä.

Toivoisimme kansainvälisyyden merkityksen nostamista esiin kirkkaammin ja läpäisevästi. Luovien alojen ammattilaisten kansainvälisyys ja verkostoituminen on merkittävä osa Suomen menestystä. Kansainvälisyys on monelle suomalaiselle taiteentekijälle elinehto. Kulttuurin kansainvälisyyttä on tuettava, jotta ne luovat jatkossakin Suomeen niin sivistystä ja hyvinvointia kuin työtä ja taloudellista kasvuakin. Taide ja kulttuuri ovat aina muodostuneet eri kulttuurien ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tässä ajassa, jossa isolationismi on nostamassa päätä, on keskeistä korostaa sitä, että vapaa ja autonominen taide ja kulttuuri ovat keskeisessä roolissa sekä laadukkaan ja moninaisen taiteen että myös kestävien kansainvälisten suhteiden muodostumisessa.

Kulttuurin kansainvälisyyttä koskien tulisi laatia oma strategia tai sen tulisi olla osa Kulttuuripoliittista selontekoa.

Suomesta puuttuu rakenteita sekä tarpeeksi vahvoja toimijoita, joita tarvitaan kansainvälistymiseen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi välittäjäorganisaatioita sekä systemaattista kansainvälisten osaajien ja osaamisen vaihtoa suomalaisissa kulttuurilaitoksissa sekä myös vapaalla kentällä. Olemassaolevia toimijoita voi parhaiten vahvistaa lisäämällä kulttuurialan rahoitusta.

On tärkeää tunnustaa, että taiteessa ja kulttuurissa on myös kyseessä ”soft power”, jota esimerkiksi autoritaarisissa valtioissa hyödynnetään pönkittämään hallinnon asemaa sekä kirjoittamaan historiaa uusiksi.

Tämä edellyttää jokaisen kulttuurisen lukutaidon vahvistamista, mikä onkin oivasti huomioitu kohdassa 5.

Tämä edellyttää myös taide- ja kulttuurialan omien valtarakenteiden ja asetelmien tunnistamista ja läpikäyntiä sekä arvojen kirkastamista ja vastuullisten ja vaikuttavien toimintatapojen kehittämistä.

Nyt on investoitava tulevaisuuteen, panostettava kulttuurin rahoitukseen, toimiviin rakenteisiin, tekijöiden sosiaaliturvan parantamiseen ja koko ekosysteemin vahvistamiseen. Koko yhteiskuntamme etu on, että sillä on vahva, aktiivinen ja monimuotoinen taidekenttä.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

Kulttuurialan kehittäminen tarvitsee ennen kaikkea toimivia rakenteita ja arvostuksen nostamista poliittisella kentällä sekä tekijöiden arvostuksen nostamista työllisyyden näkökulmasta.

1. Tarvitaan vaikuttavia prosesseja sekä tiiviimpää yhteistyötä eli kannatamme Kulttuuripoliittista selontekoa sekä hallinnonrajat ylittävien rakenteiden luomista: ministeriryhmää sekä neuvottelukuntaa.

2. Kulttuuribudjetti tulee nostaa prosenttiin välittömästi. Vaikuttava kansainvälinen toiminta vaatii pitkäjänteisen ja vakaan rahoituspohjan. Suomalaiselta kulttuurilta puuttuu taloudellisia resursseja vastata olemassa olevaan kysyntään maailmalla. Kokemuksemme mukaan kulttuurin liian epävarma ja lyhyt rahoitusperspektiivi johtaa siihen, että suomalaiset toimijat menettävät jatkuvasti tärkeitä kansainvälisiä yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksia maailmalla.

3. Rahoitusinstrumentteja tulee kehittää siten, että ne palvelevat alan toimijoita, yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa.

4. Työelämän rakenteita tulee uudistaa – tämä työ on ollut ihmeellisen hidasta. Taide- ja kulttuuriala tulee nähdä yhteiskunnan kannalta merkityksellisenä alana ja työllistäjänä.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Niiden vahtiminen edellyttää hereillä oloa ja asioiden säännöllistä nostamista koko alan voimin.

Yhteiskunnallisen painoarvon ja merkityksellisyyden nostamisessa kulttuurialalla itsellään on myös vahva rooli.

Taide- ja kulttuurialan yhteistyötä on edelleen varaa tiivistää.

KULTA ry:llä on tässä keskeinen rooli.

Luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten roolia tulisi vahvistaa – sekä viestin tuojina että viejinä.

Myös käyttäjien – yleisön, ääntä olisi varaa vahvistaa.

Lukukohtaiset kommentit

**Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kannatamme.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi ottaa huomioon myös taiteen ja kulttuurin kansainvälistyminen.

Ratkaistaan kulttuurin ja luovien alojen edistämiseen liittyvät hallinnonrajat ylittävät haasteet:

”Kulttuurin näkyvyyden vahvistamiseksi Suomi tekee esityksen eurooppalaisesta kulttuurigaalasta ja hyödyntää täysimääräisesti Oulun vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden. Lisäksi Suomen maakuvatyössä nostetaan kulttuurin yhdeksi painopisteeksi.

Kommentti:

Vastuutahoja Oulu2026 hyödyntämiselle ei ole nimetty – tässä on havaittavissa tarve vahvistaa toimijoita, jotka tukevat taide- ja kulttuurialan kansainvälisyyttä kuten kulttuuri-instituutit ja taiteen tiedotuskeskukset.

Maakuvatyössä vastuutahoina olisi erittäin tärkeää mainita myös opetus- ja kulttuuriministeriö, ja mahdollisesti myös kulttuuri-instituutit. Tämä siksi, että kulttuuri-instituutit ovat maakuvatyössä keskeisiä kansalaisyhteiskunnan toimijoita, joita rahoittaa OKM.

Korostaisimme kulttuuri-instituuttien pitkäaikaisen asiantuntemuksen ja verkostojen hyödyntämisen tärkeyttä maakuvatyössä.

Kannatamme taide-kulttuurialan osaamisen lisäämistä Suomen edustustoihin.

**Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kannatamme.

**Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Digitalisaatiossa on haasteensa, mutta on huomattava, että se voi muuttaa myös taiteen tekemisen tapoja, eli luoda ja tuottaa uusia sisältöjä ja tehdä siitä esimerkiksi saavutettavampaa – digitalisaatiossa on kyseessä myös kulttuurin muutos. Näin ollen digitaalisuuden kehittämisessä tarvitaan myös taiteen ja kulttuurin osaajia.

Tarvitaan siis vastuullista ja eteenpäin katsovaa yhteistyötä.

s. 16 s Sisältöjä kuluttajat janoavat, eivät tekniikka ja välineitä itsessään

Jotkut kyllä innostuvat tekniikasta itsestäänkin.. ”kirjakin on käyttöliittymä”

Digitaalisiin investointeihin täytyy voida hakea ja saada tukea.

Tukiohjelmien suunnittelussa ja laadinnassa on kuultava ja tehtävä tiivistä yhteistyötä alan toimijoiden kanssa.

Kulttuurialan koulutuksiin tulee lisätä kansainvälisyysosaamista osana työelämätaitoja – ehdottoman tärkeä. (ja onkin jo osa toimenpide-ehdotusta s. 19)

Rahoituksen kehittämisessä tulisi huomioida myös kansainväliset rahoitusinstrumentit (kuten Luova Eurooppa) sekä niiden hyödyntämisen vahvistaminen: tähän liittyy tietoisuuden lisääminen,

hankehakuosaamisen vahvistaminen sekä vaikuttamista myös EU:n suuntaan siitä, miten instrumentteja tulisi kehittää.

Tässä vastuutahona on ainakin Opetushallitus.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Uusitalo Katariina

Suomen Ranskan Instituutin Säätiö - Stiftelsen Finlands Institut i Frankrike sr

Råman Johanna

Suomen Ranskan Instituutin Säätiö - Stiftelsen Finlands Institut i Frankrike sr